

Podstawowe dane recenzenta
Prof. zw. dr hab. Leszek Skrla
Sztuki muzyczne,
dyscyplina artystyczna-wokalistyka

Gdańsk, dnia 27.06.2017 r.

Recenzja Pracy Doktorskiej mgr Jaromira Trafankowskiego

Zleceniodawca recenzji:

Akademia Muzyczna im. I. J. Paderewskiego w Poznaniu
Wydział Wokalno-Aktorski,
pismo z dnia 27 kwietnia 2017 roku, zlecenie podjęte na podstawie ustawy
z dnia 14.03.2003 roku, tekst jednolity o stopniach i tytule naukowym oraz
o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 ze zmianami Dz. U. z dnia
27.07.2005 roku Nr 164, poz. 1365, art. 14 ust. 2 pkt. 2).

Dotyczy:

Uchwały Rady Wydziału Wokalno-Aktorskiego z dnia 1 grudnia 2014 roku w sprawie:

1. wszczęcia, na wniosek Pana **mgr Jaromira Trafankowskiego** z dnia 25 listopada 2014 r przewodu na stopień doktora sztuk muzycznych, w dyscyplinie artystycznej **wokalistyka**
2. wyznaczenia recenzenta

W świetle ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595, ze zmianami Dz. U. nr 164, poz. 1365 z dnia 17.08.2005 r., tekst jednolity art. 6 ust. 1, 3) Rada Wydziału Wokalno-Aktorskiego posiadała uprawnienia do prowadzenia przewodu doktorskiego na stopień doktora w dziedzinie sztuk muzycznych, w dyscyplinie artystycznej wokalistyka. Do nadesłanego mi przez przewodniczącego rady pisma sygnowanego datą 11 stycznia 2017 roku, informującego o wszczęciu przewodu doktorskiego i wyznaczeniu mojej osoby jako recenzenta pracy doktorskiej **Pana mgr Jaromira Trafankowskiego**, została dołączona następująca dokumentacja z posiedzenia Rady Wydziału Wokalno - Aktorskiego z dnia 1 grudnia 2014 roku:

1. uchwała o wszczęciu przewodu doktorskiego,
2. uchwała o wyznaczeniu recenzentem pracy doktorskiej kandydata w mojej osobie,
3. protokoły z przebiegu posiedzenia Rady Wydziału Wokalno-Aktorskiego,
4. protokoły komisji skrutacyjnej z przeprowadzonych głosowań,
5. lista obecności członków Rady Wydziału,

6. lista członków Rady Wydziału zaliczanych w dyscyplinie artystycznej wokalistyka do minimum kadrowego,
7. Komentarz CK dotyczący interpretacji przepisów prawnych związanych z przykładem recenzji,
8. Ustawa z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki tekst jednolity (Dz. U. nr 65. poz. 595, wraz ze zmianami Dz. U. nr164, poz. 1365 z dnia 17.08.2005 r.),
9. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 15 stycznia 2004 r. , w sprawie szczegółowego trybu przeprowadzania czynności w przewodach: doktorskim i habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora, tekst jednolity (Dz. U. nr 15 poz. 128, wraz ze zmianami Dz. U. nr 252 poz. 2124 z dnia 15.12.2005r oraz Dz. U. nr 153, poz. 1094 z dnia 17.08.2006r.) .

Liczba uprawnionych członków Rady Wydziału wynosiła **15** osób. Na posiedzeniu było obecnych **14** uprawnionych członków Rady. W głosowaniu nad wszczęciem przewodu oddano **14** głosów ważnych:

W wyniku głosowania tajnego na **14** osób uprawnionych, **14** osób obecnych, Rada Wydziału zagłosowała: **13** osób za wszczęciem przewodu doktorskiego, **1** głos wstrzymujący, głosów przeciwnych nie było. Wszczęto przewód doktorski w dziedzinie sztuk muzycznych, w dyscyplinie artystycznej wokalistyka dla **mgr Jaromira Trafankowskiego**. W sprawie wyznaczenia recenzenta w głosowaniu tajnym oddano **14** głosów ważnych: **12** osób za wyznaczeniem recenzenta, **2** głosy wstrzymujące, głosów przeciwnych nie było . Rada Wydziału wyznaczyła recenzenta w mojej osobie. Quorum głosujących w chwili podejmowania uchwały zostało zachowane.

Niniejszym stwierdzam, że w świetle ustawy z dnia 14 marca 2003 roku art. 14 ust. 2 pkt. 2, Rada Wydziału Wokalno-Aktorskiego Akademii Muzycznej w Poznaniu podjęła prawomocną uchwałę o wszczęciu przewodu doktorskiego na stopień doktora w dziedzinie sztuk muzycznych, w dyscyplinie artystycznej wokalistyka oraz wyznaczeniu mojej osoby recenzentem pracy doktorskiej dla Pana **mgr Jaromira Trafankowskiego**.

Podstawowe dane o Kandydacie

Pan mgr Jaromir Trafankowski ukończył Wydział Wokalno-Aktorski Akademii Muzycznej im. Ignacego Jana Paderewskiego w Poznaniu studiując w klasie śpiewu solowego profesora Marka Moździerza. Studia odbył w latach 1993-1999 a tytuł magistra sztuki uzyskał 7 czerwca 1999 na kierunku wokalistyka z wynikiem bardzo dobry. W tym samym okresie uczestniczył w wielu kursach wokalnych prowadzonych przez takie znakomitości jak: R. Karczykowski, H. Łazarska, G. Wiszniewska, E. Podleś. Jeszcze podczas studiów podjął współpracę z Teatrem Wielkim w Poznaniu, z którym związany jest do dzisiaj. W 1998 roku zostaje finalistą Międzynarodowego Konkursu Wokalnego im. Ady Sari w Nowym Sączu. Na profesjonalnej scenie operowej zadebiutował śpiewając rolę Policjanta w dziele J. Bocka *Skrzypek na dachu*. Dzisiaj w swoim dorobku artystycznym posiada 35 partii operowych, kreując szereg pierwszo i drugoplanowych ról. Do najważniejszych zalicza takie role jak: Dancairo i Escamillo w *Carmen*, Figaro w *Cyruliku sewilskim*, Malatesta w *Don Pasquale*, Zurga w *Poławiaczach perel*, Miecznik i Maciej w *Strasznym dworze*, Sciarrone w *Tosce* i wiele innych. Dyrygenci, z którymi współpracował to m.in. Mieczysław Dondajewski,

Tadeusz Kozłowski, Mieczysław Nowakowski, Andrzej Straszyński, Łukasz Borowicz, Paweł Przytocki, Grzegorz Nowak, Gabriel Chmura, Bassem Akiki, Jacek Boniecki i wielu innych. Do grona uznanych reżyserów z którymi współpracował zaliczyć należy: Marka Weisa, Maria Sartowa, Laco Adamik, Michał Znaniński, Mariusz Treliński, Grzegorz Jarzyna, Maciej Prus, Waldemar Zawodziński, David Pountney. Od wielu lat współpracuje z Operą Nova w Bydgoszczy, Operą Bałtycką w Gdańsku, Operą Wrocławską, Teatrem Muzycznym w Lublinie i Teatrem Muzycznym w Gliwicach. Wprawdzie dorobek artystyczny i pedagogiczny kandydata nie podlega ocenie, należy jednak odnotować fakt, że zdobyte doświadczenie operowe, mnogość wykonanych ról i spektakli, dobry warsztat wokalny i talent aktorski wraz z bogatą działalnością koncertową, głównie zaś imponującą sceniczną i operową są godne uznania. Działalność mgr **Jaromira Trafankowskiego** na polu kultury, poprzez swoje szerokie oddziaływanie i uznanie w środowisku śpiewaczym stanowią znaczący wkład w środowisko muzyczne polskiej wokalistyki.

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ

Praca doktorska Pana mgr **Jaromira Trafankowskiego** pod tytułem: „**Modelowy konterfekt postaci komicznej w polskiej operze narodowej na przykładzie partii Macieja w Straszny dwór Stanisława Moniuszki. Analiza postaci pogłębiona własnym doświadczeniem wykonawczym**” składa się z dzieła artystycznego, zarejestrowanego na nośniku elektronicznym oraz opisu, stanowiących łącznie pracę pod wskazanym powyżej tytułem.

Dzieło artystyczne obejmuje: zapis audio-wizyjny na płycie DVD spektaklu " **Straszny dwór** " z dnia 18.02.2014 dokonanego w Teatrze Wielkim im. St. Moniuszki w Poznaniu.

Rejestracji dokonano podczas trwania przedstawienia (nagranie live) w siedzibie teatru.

Twórcami spektaklu są: reżyseria i choreografia Emil Wesołowski, scenografia Janusz Sosnowski, kostiumy Magdalena Tesławska a za pulpitem dyrygenckim stanął Maciej Wieloch. Poziom techniczny nagrania, a co za tym idzie jego odbiór, jest czytelny i przejrzysty. Dźwięk, który dociera do uszu odbiorcy jest nasycony paletą sonorystycznej przestrzeni, tym samym mamy pełny obraz czytelnych i wyrazistych planów wokalnych poszczególnych ról i postaci. Opisywana rola Macieja w interpretacji Jaromira Trafankowskiego, początkowo dość nieśmiało zarysowana i oparta na oszczędnych środkach gry aktorskiej, w dalszej części spektaklu, dojrzewa stając się pewną i pełnowymiarową w swym przekazie i czytelną w wyrazie rolą oddanego sługi i powiernika. Omawiana partia wokalna należy do wymagających i obszernych scenicznie ról, którą w dalszej części pracy sam autor niezwykle pieczołowicie omawia i opisuje. Muszę przyznać, że połączenie dobrego śpiewu, sprawnej gry aktorskiej, czytelnej i zrozumiałej mowy, a także ogólnej prezencji scenicznej jest dla artysty śpiewaka wielkim wyzwaniem, a z tego Jaromir Trafankowski wywiązał się znakomicie. Zarówno więc umiejętności wokalne jak i gra aktorska, a nadto ruch sceniczny i rzetelnie podawany zrozumiały tekst, stanowią o kunszcie i dobrym przygotowaniu do zawodu śpiewaka-solisty. Oceniając przemyślane w swojej koncepcji dzieło artystyczne, prezentujące różnicowany i ciekawy muzycznie charakter poszczególnych ansambli, w których udział bierze Jaromir Trafankowski, odkrywam interesujący obraz dojrzałego i świadomego artysty, obdarzonego muzykalnością i wyobraźnią sceniczną. Używając różnorodnej ekspresji oraz dysponując i właściwie operując techniką wokalną, artysta w pełni i z zaangażowaniem oddaje muzyczną złożoność i emocjonalność całej postaci. Barytonowy głos artysty o dość jasnej i młodzieńczej barwie -

to pewnie z racji wciąż młodego wieku - ujmuje mocnym, pewnym i wyrazistym timbre głosu. Cechuje go duża wrażliwość na formę dźwięku i czytelny przekaz dzieła. Artysta w pełni i z dużą świadomością buduje spójną relację między tekstem a muzycznym językiem partii wokalne omawianej postaci. Jego prezentacja jest interesująca, pełna ekspresji i zaangażowania w kreowaną rolę. Na marginesie zaznaczę jednakże, że wspomniany młody wiek jest tyle atutem co pułapką, a zwłaszcza w tej roli. Moim zdaniem wykonywać ją powinien artysta o znacznie starszym stażu scenicznym. Nie da się bowiem tak do końca zagrać z przekonaniem i właściwym wyrazem pewnych emocji, które przynieść może zwyczajnie dojrzały wiek omawianej postaci. Mimo tej drobnej sugestii Jaromir Trafankowski przekonująco oddał swój osobisty rys i pełen dramaturgii charakter powierzonej mu roli.

W tym miejscu pragnę wspomnieć o idealnie dobranej, znakomitej kreacji wokalnokantorskiej Cześnikowej w komicznym ujęciu Agnieszki Zwierko. Jej głos i gra aktorska świetnie oddają charakter postaci, jest ona bowiem pełna ekspresji i prawdy scenicznej.

Pragnę stwierdzić, że dzieło artystyczne w postaci spektaklu *Straszny dwór* z udziałem Jaromira Trafankowskiego w roli Macieja to przykład rzetelnej i dobrze wykonanej pracy scenicznej, talentu i intuicji wokalne oraz właściwej realizacji wskazań i zaleceń względem pracy doktorskiej. Jego prezentacja, pełna emocji i zaangażowania, w której oddał swój osobisty charakter a także interesująca narracja i wokalny kunszt, zasługuje jednoznacznie na moją pozytywną ocenę.

Założony cel artystyczny dokumentuje w sposób czytelny opis dzieła.

Część opisowa, opracowana bez większych zastrzeżeń pod względem redakcyjnym i merytorycznym, składa się ze wstępu, trzech rozdziałów oraz krótkiego podsumowania.

We wstępie autor pokrótce wprowadza w ogólne założenia pracy, której przedmiotem rozważań jest nowa jakość w konstruowaniu typu i postaci w twórczości Stanisława Moniuszki. Pewna dociekliwość doktoranta i praca nad tym dziełem wywołały potrzebę głębszej analizy tekstu oraz wnikliwego przeanalizowania budowy poszczególnych przykładów muzycznych. Wykazuje szczególną zależność jakim podlega proces twórczy, a także obszernie omówia występujące problemy wokalne i możliwości interpretacyjne omawianej postaci. W efekcie zaowocowało to sformułowaniem tematu niniejszej pracy. Autor pracy z pełną konsekwencją kreśli odważny, sarmacki typ bohatera, którego od innych postaci z literatury operowej wyróżnia szczególny rodzaj głosu, bogata ekspresja sceniczna i wielowymiarowa struktura wewnętrzna. Korzystając z własnych przemyśleń, wiedzy i doświadczenia scenicznego, tworzy nową na wskroś wielopłaszczyznową postać Macieja.

Rozdział pierwszy przybliży nam ciekawe tło historyczne i sytuację geopolityczną ukazując rozwój kultury dziewiętnastowiecznej przed powstaniem dzieła Moniuszki *Straszny dwór*. Ukazuje nietuzinkową sylwetkę artystyczną kompozytora, ze szczególnym omówieniem sytuacji polityczno-społecznej w ówczesnej Europie na tle jej historycznych dziejów i zdarzeń. Uwypukla obraz Polski epoki romantyzmu w jego twórczości. Wdzięcznie opisuje nie tylko jego bogatą drogę artystyczną, lecz także przybliży go nam jako człowieka uwikłanego w troski i słabości codziennego życia. Poznajemy także wpływ wielkiej emocjonalności płynącej z muzyki Verdiego na twórczość kompozytorską samego

Moniuszki. Autor pracy podkreśla rolę i znaczenie Jana Chęcińskiego - głównego librecisty Moniuszki, który miał wpływ na ostateczny kształt, zmysł i twórczość kompozytora.

W rozdziale drugim poznajemy genezę powstania opery *Straszny dwór* Stanisława Moniuszki. Ukazany jest proces tworzenia dzieła, elementy budowy tak w aspekcie literackim, jak i jego nowej jakości w muzyce operowej. Poznajemy istotne elementy charakteru dzieła, tak ważne dla powstania polskiej opery narodowej. Autor pracy przybliżył nazwę i pojęcie opery narodowej innych narodowości, podając przykłady tworzących się stylów i szkół narodowych w muzyce dziewiętnastego wieku. Ponadto przybliżył on całość dzieła, jako formę słowno – muzyczną, która poddawana jest nieustannej ewolucji artystycznej od momentu narodzin aż do czasów współczesnych. Znajduje i uwypukla istniejącą symbiotyczną paralele związku moniuszkowskiego *Strasznego dworu* i mickiewiczowskiego *Pana Tadeusza*. Dalej dowodzi syntezy stylu narodowego i komediowego tak ściśle połączonego w idealną formę opery. Omawiane elementy w dużej mierze stanowią o nowej jakości w literaturze operowej tamtych czasów.

Rozdział trzeci, podzielony na cztery osobne podrozdziały, jest zasadniczym materiałem dla wagi i wartości niniejszej pracy. Zawiera rzetelną analizę partii Macieja, który nie tylko jawi się tu jako archetyp sarmaty, ale jak udowadnia autor pracy, stanowi modelowy wizerunek postaci komicznej w polskiej operze narodowej. Analiza sceniczna omawianej postaci ukazywana jest w kolejności poszczególnych aktów według następujących parametrów: problemy wokalne i interpretacyjne, jak również możliwości i potencjał artysty w oddziaływaniu na odbiorcę. W rozdziale tym autor ukazuje osobiste i nader ciekawe odczytanie dzieła w kontekście znaczenia roli dialogów w rozwoju akcji scenicznej. Rozdział zawiera również budowę formalną wykonywanych ansambli, jak i całych scen, z uwzględnieniem wszystkich aspektów dotyczących interpretacji oraz technicznych problemów wykonawczych. Autor pracy stara się przybliżyć własną koncepcję artystyczną prowadzenia postaci, będącą zarówno wynikiem analizy tekstu jak i niepowtarzalnej w swej formie i klimacie muzyki Stanisława Moniuszki. Dokonuje przykładowej i interesującej prezentacji wybranych przykładów muzycznych na zasadzie dokładnego zgłębienia od strony słowno - muzycznej. W swojej ciekawej i twórczej analizie, wyodrębnia dramaturgiczne i komiczne wątki kreowanej postaci. Każdy z omawianych przykładów ma swoją logikę opisową i ciekawy tok narracji. Po wyważonym wprowadzeniu i szczegółowej charakterystyce do każdego z nich, następuje naświetlenie ukazywanych problemów a następnie ich rozwiązanie w sposobie przemyślanej interpretacji opartej na dobranych środkach muzycznego wyrazu. Kierując się własnymi, subiektywnymi odczuciami, jako wokalista, autor pracy często definiuje i podsuwa cenne uwagi, które mogą pomóc przyszłemu wykonawcy w zbudowaniu wyrazistej, pełnej niuansów i ludzkich odczuć pełnokrwistej roli Macieja. Niezwykle ciekawe sugestie i celne spostrzeżenia przybliżają właściwą i sugestywną interpretację postaci. Takie odczytanie dzieła stanowi niekwestionowany przykład znakomitego zrozumienia i umiejętności pełnego zastosowania środków wyrazu. Właściwy muzyczny przekaz w aspekcie wykonawczym, tworzy obraz w pełni zaangażowanego i świadomego artysty śpiewaka.

Zakończenie pracy stanowi zwieńczenie i podsumowanie treści przedstawionej w rozdziałach, ujęte zaś zostało w kilku syntezujących wnioskach, które są potwierdzeniem tezy będącej przedmiotem rozważań zawartych w temacie pracy.

Bibliografia składająca się z 17 pozycji została trafnie dobrana spośród interesujących źródeł polsko i obcojęzycznych. Praca zawiera także materiały i źródła internetowe oraz spis ilustracji, który znacząco ubarwia jej odbiór. Uważam, że praca jest ciekawa, interesująca w warstwie semantycznej i naukowej a także posiada duży walor poznawczo - edukacyjny.

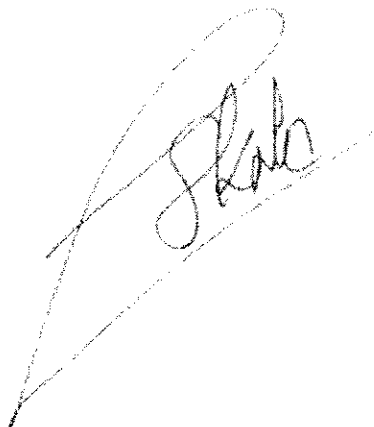
Konkluzja

Praca doktorska mgr Jaromira Trafankowskiego poprzez swój twórczy i edukacyjny charakter wnosi wkład w rozwój zarówno dyscypliny artystycznej-wokalistyka, jak i całej dziedziny sztuk muzycznych.

Wobec powyższego stwierdzam, iż kandydat zaprezentował oryginalne rozwiązanie problemu wykazał się wiedzą teoretyczną, a także umiejętnościami upoważniającymi do prowadzenia samodzielnej pracy naukowej. Rozwiązał zatem założone zagadnienie artystyczne i spełnił tym samym wymagania art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14.03.2003 roku.

Stawiam wniosek o jej przyjęcie.

Prof. zw. dr hab. Leszek Skrla

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'L. Skrla', is written over a faint, light-colored signature line.